

Zgodnja DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četert leta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana za leto 4 gold., za pol leta 2 gld., za četert leta 1 gl; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIX.

V Ljubljani 10. listopada 1876.

List 45.

P. Karol Antonievič.

(Dalje.)

Sofije, njegove zveste in blagodušne žene, se jame lotevati sušica, ki je prihajala bolj in bolj nevarna. Veliko je sicer terpela, pa vendar je vse trpljenje ni moglo prisiliti do žal-besede. Kako močnega duha je bila, kažejo besede, svojemu možu rečene: „Treba je na glas hvaliti, pa na tihem terpeti.“ V takem stanu sta storila oba obljubo, stopiti v redovni stan, ako Bogú dopade, Sofiji zdravje podeliti. Toda Sofija je bila dozorela za nebesa; umerla je na god sv. Ignacija Lojolskega, 31. junija 1839. Precej ko globoko užaljeni mož truplo svoje drage grobu izroči, hoče izpeljati namen, pripravlja se na odhod v novicijat, da se bojuje pod zastavo Zveličarjevo za večni blagor bližnjega. Prijatli in znanci, zvedivši, kam je namenjen, si vse prizadenejo, da bi ga odvernili. Svet ne umeva družega ko to, kar je s sveta. Jezí se, da se péni, ako vidi, da se kdo vsega Bogú posvetí. Dokazuj mu s številkami, koliko blagoslova prinesó redovi ljudstvu in domovini, verjel ti ne bo, ker noče verjeti. Zatorej ostanejo na veke resnične besede: qui potest capere — capiat!

Bilo je nekega večera v avgustu, ki je bil zadnji na Skvarzavi, ko je Antonievič, vse zapreke premagavši, od sveta se poslavljaj. „Stopal sem po vertu in od vsacega drevesa, od vsacega germa slovo jemal; ker tukaj je bilo vsako drevo in vsak germ z roko moje matere sajeno, ki je z menoj vred raslo; ona je čula nad tem in nad menoj. Veter je šepetal med gostimi verišči, kakor bi rekel, za slovo. Tudi ti nas češ zapustiti, in kdo bo potem za nas skrbel? Tuj človek nas ne bo ljubil, kajti tudi tvoje matere ni ljubil; zanj bomo le mervet les brez spomina. — Tukaj pod to-le staro bukevjo je sedel moj oče o lepih jutrih, tukaj sem pogosto čul svete in svaritve, igranje ob njegovem znožju. Njegove besede so mi v srcu ostale, in on, kje je ostal? Tam, kjer se gré v vas, stoji cerkev v senci starih jelk; pred cerkvenimi vratmi se izmed grobelj, na katerih stojé leseni križi, vzdiguje lep spomin; pod tem kamenom počiva njegovo truplo. Večni pokoj daj, o Gospod, duši Jožefovi in večna luč naj mu sveti na vse veke. Amen.“

Tako se je posloviljal v sveti, blagodelni stan klicani Antonievič. Težko je zapušal kraje, ki so bili priče njegove mladenške radosti; otožno se je oziral na mesta, katerim je večkrat tožil svojo vznemirjenost, svoje trpljenje; žalno je pogledoval na samotno hodiše med skalovjem in česminjem, kjer sta se sprehajala s Sofijo, v varanji in upanji srečne prihodnosti; na jelkov gozdič, kamor je njegova mati molit hodila; na podobo

Matere Božje, ki je visela na jelki, v katero je strela udarila; in na kamenite stopnjice pred podobo, kjer je njegova soproga tolikokrat klečala. „Tukaj je jokala pred žalostno Materjo in je prosila, da bi bila rešena križa in se je zahvaljevala za križ, terpela je, ljubila je, molila je.“ Obišče tudi z beršlinom prepleteno lopo, kjer je z otroci posedal in tolikrat čul sladko besedo: oče. „To ime, piše Antonievič, je bila edina beseda, ki sem jo slišal iz ust svojih otrok, kakor da so bili le zato na svet prišli, da me v imenu nebeškega Očeta pozdravijo in mi „zdrav ostani“ rečejo. Bog, ti veš, da sva te otroke le za-te hotela odgojiti, da sva jih imela kakor tvojo last. Hvalila sva te, ko si nama jih izročil, nisva tožila, ko si nama jih vzel; veselila sva se pri njih zibeli, solzila sva se pri njih grobu, toda te solze, to veselje ni te žalilo nikdar.“ — „In luna je svetila čez gore; zvezda za zvezdo, kakor nebeška svetilka od nevidne roke vžgana, je prisvetila in gledala na-me z obnebja... Ko v hišo pridem in stopam skozi dolgo versto sob, razprosterla se mi je vsa preteklost, vsa mladost... Molil sem pred podobo križanega Jezusa v domači kapeli, in bilo mi je laglje pri srcu in še pozno v noč sem ostal v materini sobi.“ Če mu je težko bilo, ločiti se od priljubljenega kraja, to mu je pa ločenje od matere serce tergalo, od matere, ki jo je ljubil bolj ko življenje.

Še tisti večer plemeniti sin hiti k svoji materi, ki je bivala v ubožni samostanski celici. „V blaznih pogovorih so tekli trenutki tistega mi do smerti nepozabljivega večera. Kader b-rem popis onega večera, ko sta se sv. Monika in Avguštín na obrežju morja poslavljala, mi stopi podoba moje matere pred oči. Za me je bila Monika... Zadnjikrat sem prijel róko svoje drage matere in jo nesel k srcu in ustom. Ta ljubezen, ta naklonjenost se nikdar ni spremenila, in ko sem sprejel redovno obleko, o kako bolj srečno, bolj sveto sem jo ljubil! Vsi, ki menijo, da le med svetom je ljubiti moč, da samostansko zidovje vse čutje zaduši, so daleč od resnice. Nikjer nisem našel toliko ljubezni, ko med samostanskimi zidovi; nikjer serca, da bi tako vroče bilo, ko pod redovno obleko, t. j. pri tih, ki niso redovniki po imenu, ampak v resnici.“ Tako je pozneje pisal Antonievič o dnevu ločenja in bitko je vzdihnil: „O moja mati! Nekdaj si čula ta glas, ki mi ga je žalost iz serca izvila, in odgovorila si mi s tolaževitimi besedami, danes pa mi odgovarjaš s prčnjami pred Božjim prestolom.“

(Dalje sledi.)

Žganje.

IV.

Pijanost je pred Bogom in pred ljudmi ostudna.

„Pijanca te s senénim vozom ôgni!“ Tako pravi naš pregovor, in prav ima; zakaj pijanec je gerd, živinsk, in dostikrat gerši od živine. Zato tudi sveto pismo stare in nove zaveze na mnogih krajih pijanstvo graja in kaže, kolik greh je ta ostudna strast. Že Izaija (5, 11.) pravi: „Gorjé vam, kateri zgođej vstajate pit in popijate do večera, tako da vina gorite!“ Evangelist nove zaveze pa svari: „Varite se, da se vaše serca ne obtežujejo s požrešnostjo in pijanostjo.“ (Luk. 31, 34.) Sv. Pavel v svojih listih pijančevanje hudo graja in dvakrat naravnost pravi, da „pijanec ne pojde v kraljestvo Božje“. Tako tedaj razodenje božje, sam Bog, ostro prepoveduje pijanost. To mora vsakemu dosti biti, da opusti ta veliki greh, kdor koli je res kristjan.

Znane so pa tudi mnoge posvetne postave, ukazi in naredbe iz naj davniših časov, ki kažejo, da naj bolj starodavni narodi so spoznali pijanost za sramotno in ostudno, kakor tudi za škodljivo; zato so pitje tacih pijač ali obmejili, vtesnili, ali pa čisto prepovedali. Ker je pa žganje, in še zlasti današnje špiritusovo žganje izmed vsih opojljivih pijač naj škodljivše, je gotovo, ko bi bilo že takrat žganje znano, da bi bilo še ojstreje memo družih pijač prepovedano. Po nekterih krajih je bilo ženskam vino piti naravnost prepovedano, moškim pa do spolnjenega tridesetega leta. V Rimu je bilo ženskam celo pod smertno kaznijo prepovedano vživanje opojnih pijač. Postavodajic Zaleuk take pijače kar naravnost in čisto prepoveduje, izloček je samo za tiste, katerim bi bile v bolezni take reči za zdravilo potrebne in velevane po zdravniku. V Lokru si je zapasel življenje, kdor bi bil brez lekarjevega dovoljenja kaj opojnega okusil.

Tako so pogani, neverci, malikovavci skerbili za spodobnost in prid naroda in varovali ljudstvo pijančevanja; dandanašnji pa smo v času „omike“, „svobode“, „lešarbine in petrolejne svitlobe“ — vsak smé s „šnopsom“, s „špiritusom“, s smerdljivim žganjem gonobiti bližnjega in pa samega sebe, zato so po vsih kotih nastavljeni kurniki s takimi škodljivimi pijačami, in dostikrat po ulicah na obé strani krétijo, gugajo in tavajo ali celo na kamenji ležé, ali na kaki klopi omračeni čepé žganja polni možaki, in kakor iz peči jim puhti iz gerla žganjski blap.

Pisal je pred 30 leti moravski zdravnik in pisavec že omenjene knjižice: „Koralka, skáza tēla i duše“, da tudi na Španjskem je bila, ni še davno, hvalna navada, da nobeden pred svojim 40. letom močnih pijač ni okusil. Pravi, da na Španjskem se sploh skerbno gleda na to, da je narod trezen, ker človek, o katerem je dokazano, da je bil le enkrat v svojem življenju pijan, zgubi pravico za pričo dopušen biti in veljá doslednje za človeka, na kterege se ni zanašati, sploh za nepoštenega človeka.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Naznanilo in vabilo.) Odbor katoliške družbe za Kranjsko se je 3. t. m. posvetoval zlasti za volj dveh reči: 1. če bo družba tudi letos s pomočjo blagih dobrotnikov oskrbela obleko nekemu številu ubožnih otrok; in 2. če bode napravila svojim družnikom to leto kake zimske veselice.

Kar prvo tiče, dobro pozna družba mnogotere pritežnosti, ki so s tem poslom sklenjene; vendar zaradi prelépega namena je še pripravljena težavam se podvreči, ako bodo tudi dobrotniki in dobrotnice s svojimi rokami in z dobrotnimi darovi k temu blagovoljno pripomogli. Sklenil pa je odbor dobroto toliko razširiti, da se obleka ne bo delila le samo šolskim, ampak tudi drugim hudo ubožnim otrokom, tudi lahko takim, ki še niso ravno za šolo, ali ki so sicer močno potrebni v kakoršnih koli okolišinah.

Ako bi se pa vendar tako malo denara nabralo, da bi odbor ne mogel saj nekemu spodobnemu številu mladine obleke napraviti, bode pa prejete darove oddal tukajšni družbi sv. Vincencija, ki že tako naj bolj ubožne družine in posamezne reveže podpira z živžem, obleko in pripomočjo k stanovanju po vsem mestu, in milošnje bodo dosegle ravno tako lép in blag namen. Vender pri znani dobrotnosti Ljubljančanov ne dvomimo, da se bo za napravo obleke zadosti nabralo. — Mila skerb za ubožne dela čast vsemu mestu in ako se reveži po zmožnosti oskrbujejo, se s tem tudi njih serca blažé, reveži se v svojem težavnem stanu k zaupanju povzdigujejo in na več strani se s takimi dobrotami odverne mnogo zlega, dušnega in telesnega.

Naj smemo torej vse blagoselčne Ljubljančane v ravno pojasnjeni namen milih darov prositi, ktere lahko oddajajo pri svojih zadevnih čč. gg. duhovnih pastirjih, pri odbornikih katoliške družbe, pri spodej podpisanem predsedniku, pri vredništvu *), ali po kateri si bodi zanealjivi poti. Želeti pa je, da bi se to hitro zgodilo, da vemo o pravem času, če bo kaj moč storiti.

Drugič je sklenil odbor, da bo družba to zimo napravila svojim udom in njih družinam nektare veselice s tombolo in kakim primérnim nagovorom.

Perva tombola bo 26. tega mesca v družbinih prostorih v Virantovi hiši. Pričetek je o 1/26 zvečer.

V Ljubljani, 4. listopada 1876.

Dr. A. Jarc,
predsednik.

Iz Ljubljane. (Prisiljen odgovor.) V listu pretekle srede je „Narod“ zbobnel nad „Danico“ in jo ovaja, češ, da „med vsemi slovenskimi listi edina tira za Slovana sramotno protirusko, nenarodno politiko, t. j. ona smešno in neumno Rusom zabavlja, opirajoč se menda na lažnjive (?) poljske in rimske (tako?!) denunciacije“...

To je terd lešnik; zlušimo ga in poglejmo, če ima v sebi zdravo jedro, ali ne morebiti červojedine?

Katoličanu — torej tudi „Danici“ — ni sicer narodnost „Alfa in Omega“ ali dobrota v „pervi versti“, kakor se rado govori; kdor pa naš list čita in brez strasti sodi, mu ni treba praviti, da „Danica“ je delala in dela brez prideržka in prenéha po glasilu: „za vero, dom, cesarja“. Pokazali smo menda dostikrat, da imamo Rusa za drazega enorodnega brata, če tudi vsih njegovih djanj do katoliških Slovanov ne moremo in ne smemo priznavati za bratovske. Če pa zato „tiramo“ protirusko politiko, ker Rusu očitamo — včasih morda tudi precej ostro — njegovo goropadnost do katoliških bratov, potem „tira“ tudi „Narod“ protiserbsko politiko, kajti ravno undan je Serbom v nekem dopisu prav slabokusne levite bral. (Gl. št. 245.)

In če je grajanje ruskega obnašanja do katoliških škofov in duhovnov, pregnanih v Sibirijo, in do vernikov po ruskem Poljskem „protiruska in protinarodna politika“, je „Narod“ resnici dal zaušnico, rekši, da

*) Vredništvo z veseljem darove sprejema in poterjuje, ter jih bo oddajalo preč. g. predsedniku dr. A. Jarc-u. Vr.

edina „Danica“ med slovenskimi listi „tira nenarodno, sramotno politiko“. Je mar sramotno resnico povedati mogočnemu samosilcu naših katoliško-slovanskih bratov? Nič ne mara, da veliko bolj sramotno je molčati ali celo zagovarjati kaj takega. Če „Danica“ kje večkrat zadene na to stvarino, je to v njeni lastniji ko cerkveno-politiškem listu.

„Narod“ pravi, da je bil „Daničin“ vrednik te dni pohvaljen od „Tagblatta“. — Mogoče; naprosili ga nismo. Psoval nas je dostikrat „Tagblatt“, psoval morebiti ne manjkrat „Narod“; mi pa gremo svojo pot, kakor mislimo, da bi bilo prav pred Bogom — ne glede na „Tagblatt“ in ne na „Narod“, ker oba si v proticerkveni, protirimski politiki roke podajata.

„Narod“ oziroma na to sklepa, da „Rusija zaradi tega ne bo nič manjša“. — Mi tega ne želimo; menimo pa, da tudi „Narod“ ne bo zato nič debejši, ako taji o Rusiji, kar vé vesoljni svet.

Iz Ljubljane. (*Protestanški pridigar na katoliškem pokopališču.*) V času ječmenove svobode se utegnejo zgoditi marsiktere reči, ki vernemu katoličanu serce žalijo. Med to se šteje tudi pokop drugovercev na katoliškem pokopališču, in kar se s tem še rado sklepa. „Časopis katoliškega duhovenstva“ v Pragi, seš. 6, 1876 ima v tem oziru naslednji dogodek:

V duhovniško srenjo l...ško je „privandral“ leta 1872 protestanški pridigar, agent Gustav-Adolfove družbe (za razširjanje Lutrove vere), da bi ondi naložil kacic „prozelitov“ (odpadnikov k protestanstvu). Dotična duhovnija do tistihdób ni imela nobenega protestanta; za judaško ceno 30 gold. pa — to je bila očitna skrivnost — se je vspelo onemu agentu zbrati kacic 5 osebtev z naj vsedniši druhalj (chátry). Ob koncu vel. serpana je umerl eden teh odpadnikov, in ker v bližnji okolici nikjer ni protestanskega pokopališa, je bil pokopan na katoliškem pokopališču. Pri tem pokopu je protestanški pridigar imel govor, pri katerem je umerlega kanonizoval (med svéte djal), in v svoji prederznosti je pravil, da so neki ljudje popraševali, če je umerli bil previden; da pa previdenja ni treba, da je Bog sprejel njegovo „terdno vero“ in da to je zadosti. — Tako so pravili katoličani, ktere je bila radovednost k temu pogrebu zapeljala. (Katoličan naj se ne vdeležuje drugoverških opravil, ki zadevajo v njih vero; tudi ne bodi tako pričujoč, da bi se zdelo, da se njih verskih šeg vdeležuje.) Na omenjeni primérlej so pristavljene te-le vprašanja:

1. Ali ima protestanški pridigar pravico pridigati na katoliškem pokopališču brez privoljenja duhovnega katoliškega predstojnika?
2. Se li smé terpeti, da bi taisti v pogrebnem govoru naravnost ali pristransko zametaval svete vravnave katoliške?
3. Ali ni potrebno, da bi se umerli nekatolik zapisal v farno matriko (mertvaške bukve), ker je protestanški pastor, kamor je agentura l...ška prišteta, 3 ure daleč od L.?

Odgovor je vprašavcu v omenjenem časniku bistveno dan ta-le:

K 1. Pojasnuje omenjeni časnik v tem le pomenu: Medverske postave 25. maja 1868 dajó protestantom pravico pokopa na katoliškem pokopališču v tem primérleju, kadar ni v okolici nobenega pokopališa za nekatoličane. Po poduku českih škofov od 3. rožnika 1868 pa mora kraj na katoliškem pokopališču za nekatoličane posebej odločen biti, tako, da se ne pokopujejo med katoličani. In ker se pokop na pokopališču dovoljuje nekatoličanom, se zamore pokopovanje goditi tako, kakor je obredni predpis ali šega v dotičnem verstvu. Ne more tedaj po naši misli (pravi omenjeni list) katoliški žup-

nik pastoru braniti, ako hoče pogrebni govor imeti; vender pa nima pravice, da bi pastoru k temu pravico naravnost dal; zakaj Cerkev je le prisiljena to terpeti; k čemur je pa prisiljena, tega nikakor s pozitivnim soglasom poterjati ne smé.

K 2. Kolikor je to v moči katoliškega župnika, on nikakor ne smé terpeti, da bi kdo, bodi si laik sploh ali pastor protestanški, na katoliškem pokopališču psoval katoliške vravnave. Prašamo pa: Kako če katoliški župnik to odverniti? Nima pravice zahtevati spisanega govora, ki ga pastir meni govoriti; ima pa ne le pravico, ampak tudi dolžnost pri sodnji iskati brambe, ktero postave dajejo proti vsem, kateri psujejo ktero od države priznano verstvo (kazn. zak. §§. 122 in 303).

K 3. Po cerkvenih postavah ni dovoljeno, da bi katoliški župnik zapisoval v matrike umerle protestante; ker on je dušni pastir zgolj katoličanov, nad drugimi nima nobene oblasti. Pa tudi s stališa posvetne postave ne poznamo nobenega vzroka, zakaj bi umerli protestant mogel v katoliške mertvaške bukve zapisan biti. Katoliški župnik nima zdaj nobenega nadzora nad matrikami drugovercev in toliko manj je opravičen v pomoč tuji veri za pisarja služiti, kakor so jozefinarji delali.

Iz št.-Kancijana v Junski dolini na Koroškem. (*Novi zvonovi.*) Lepa slovesnost se je obhajala pri nas 29. oktobra, 21. nedeljo po Binkošti, kakoršnih junška dolina malo pomni. Počastili so nas milostljivi naš knezoškof Valentin s svojo nazočnostjo. Delili so zakrament sv. birme, kterege prejet je prišlo 592 birmancev in kakor se razvidi iz birmanskih listkov, iz 22 duhovnij. Prišli so pa tudi nam nove zvonove blagoslovit. Mislil bodeš, ljubi bravec, ti zvonovi so gotovo iz Ljubljane ali vsaj iz dunajskega Novega mesta. Vender motiš se! Kajti vlil jih je Janez Diencl in sinovi v Mariboru. Zvonovi iz rok tega mojstra so se omenjeno nedeljo pervikrat oglasili na koroški zemlji. Kaki pa so? — Petero je njih število, teža vsih skup 4284 kilov in naj večji med njimi tehta 2083 kilov. Delo je izverstno, glas še lepši. Vender zvona glas gotovih mej ne preseže! Prosim te toraj, ljuba „Danica“, raznesi ti njegov glas po vsem slovenskem svetu in priporoči tako tega novega zvonarskega mojstra, „Janeza Diencl-a in sinove“ v Mariboru, slovenskim rodoljubom, ker vse s svojo lastno roko delajo in zedinjajo s teoretično vednostjo tudi izverstno praktično izurjenost. Farmani pravijo: Ne mislim več, da sem v št.-Kancijanu, ampak v kakem mestu.

V št.-Kancijanu, 3. novembra 1876.

Matej Červicelj, župnik.

V Rimu je 6. t. m. umerl slavní kardinal državni tajnik Jak. Antonelli, ki je že davno bolehal. Že pred 5 leti, ko se mu je prišlo poklonit naše poslanstvo, je bil viditi hudo terpeč in se je norčeval, ko je prišel, rekoč: „Sono pocco zoppo“. (Sem malo šantav.) Imel je namreč protin ali udno terganje. Rojen je bil 2. apr. 1806 v Soninu ob napolitanski meji; je tedaj dosegel 70 lét. Papež Gregorij XVI mu je bil naklonil državniško tir življenja ter je bil v več krajih poslanec, leta 1844 državni podtajnik, 1847 je postal kardinal in prvi dijakon „di S. Maria in Via Lata“, leta 1848 je postal ministerski načelnik, od l. 1850 pa je bil najviši državni vodnik. Njegova poštenost, nepretresljiva stovitnost in vdanost do sv. Cerkve in sv. Očeta je znana vesoljnemu omikanemu svetu. Bistroumen je bil tako, da tudi izmed diplomatov sedanje zvijačne dobe se nobeden ne more pohvaliti, da bi bil Antonelli-a kdaj prekanil, in s tem je Cerkvi storil veliko dobrega. Zato ga bodo bridko pogrešali sv. Oče in katoliška Cerkev. Skerbela pa bode Božja previdnost za sposobnega naslednika. Medčasno mu je naslednik monsign. Vanutelli,

dosedanji državni podtajnik. Antonelli je bil predstojnik mnogih naprav in redov, in mnogim drugim varh. Da je pri izvrstnosti in poštenosti imel tudi dosti sovražnikov in nasprotnikov temu se ni čuditi. Bog mu daj večni pokoj. —

Tudi veliki namestnik Nj. Svetosti, kardinal Konstantin Patrizi, je na smertni postelji.

Iz Rima, 28. oktobra 1876. Zopet sem v Rimu po 10 tednih stanovanja na 3000 čevljev visoki gori Montorella, slovečim božjem potu Mater Božje in sv. Evstahija, ker ravno tukaj na visoki od ene strani skor navpik iz doline šterleči steni je Placid, sloveči vojvoda rimski, ugledal jelena z razpelom med rogovjem; tudi sveti Benedikt je v prostorni votlini ravno te stene nekaj časa bival (to je samo 5 ur hoda od Subiaka, zibelke benediktinskega reda ter opatijo postavil. V toliki višavi nad morjem je navadno po 5–6 mesecev vendar še prijetno vreme, ravno za take pripravno, ki se želé utegniti hudi vročini rimskega zidovja. Ali letos je bilo celo avgusta in septembra dosti dežja in merzlega vetra, toraj manj prijetno vreme od družih lét — pa sem bil vesel, da ni bilo treba terpeti vročine — ker hlad ali merzloto sem kmalo odgnal, kadar je ravno kaj nadlegovala.

Nad romarji, ki dohajajo nekatere dni obilno (sv. Mihaela dan jih je bilo okoli 2000 obhajanih) in prav z daljnih krajev po 2–4 dni deleč, sem marsikaj zanimivega videl. Romanje se godi po Italiji precej po cerkvenih zakonih in običajih; ločeni so možki od žensk v posebnih trumah, ktere imajo svoje veljavne in skušene vodnike in vodnice, da čujejo in skerbé za red in poštenost svojih kardél. Potoma mnogo molijo in pojo svete pesmi, — vse se zazlega od „Evviva Maria, Maria evviva! Ora pro nobis“ itd. Litanije Mater Božje in vsih svetnikov, očenaš, češena-Marijo, čast Bogu, vero, angel Gospodov in križ molijo in opravljajo po latinski, druge molitve pa po laški; brešno seboj nosijo, kakor Slovenci, da jih večdnevno popotvanje skor nič ne stane. — Do cerkve pridí stopijo prvi čez prag, pa kar pokleknejo in za njimi vsa truma zunaj cerkve ter vsi na vso moč zakličejo: Evviva Marija! (Oj, živi Marija!) Zdaj nobeden ne vstane, ampak po kolenih se gibajo proti altarju, ter ali nedokončane litanije in molitve opravljajo, ali pa pesem od Mater Božje prepevajo, eni namreč perve verstice začénjajo, drugi pa kakor v koru odpevajo, navadno vedno ene besede. Enacega petja pa potem od perve maše zjutraj (navadno dohajajo romarji zvečer) ni konca ne kraja. Ravno pred povzdigovanjem začnó vsi skup peti od presv. Telesa, ter pojo do zavživanja: zdaj pa poprimejo pesem za sv. Obhajilo, ter jo pojo dokler terpi obhajanje ljudstva. Obé te pesmi se pojete tudi v korih. Pred odhodom se zopet zbirajo posamezne trume, pred cerkvenimi vratmi klečé zaženó „Evviva“ Marija! zapojó Mariji za slovó; drugi, ki še ostanejo v cerkvi, pa jim odgovarjajo in potem se vzdignejo ter prepevajo slavo Bogu in Mariji na čast odhajajo vsaka truma po svojem potu. Sploh je vedenje italijanskih romarjev prav spodbudno.

Na Kranjskem sem vidil Slovence štajarske nekako enako se vesti, marsikteri drugi pa so pravi spački, zlasti neberzdana mladost, brez vodnikov, ali celo še z zapeljivci ali zapeljivkami. Maneat usus, tollatur abusus; tudi leca ina pojasnovati romanje, kdaj je Bogu, in kdaj vragu ljubo.

Tudi italijansko petje, cerkveno posebno, sem spoznal. Po velikih cerkvah v Rimu in sploh po Italiji ste muzika (orgljanje) in petje prav na svetu tako, kakoršno je bilo v Ljubljani v Senklavžu za r. Riharja; po deželi pa je orgljanje skor neznano, celó v velikih cerkvah po mestih imajo navadno prav majhne orglje, toliko

zarés, da pevcem pomagajo in olajšujejo. Sploh se po cerkvah le poje, in kakšne pesmi imajo? Spominjaj se starih slovenskih pesem: Travnovih, Dolinarjevih in pa Riharjevih v prvih dveh zvezkih, privzemi še one iz „Slava-Marije“, dalje ne prizadeni segati! poteguj zadnji glas po italijansko precej dolgo; pa imaš ljudske italijanske cerkvene pesmi.

Tudi jih spevajo večí del po dvo- ali (vender redko redko) triglasno, kakor Gorenjci. Narod ima prav priprosto zaupljivost do duhovna. Kakor so me nekđaj kranjski mladenči in deklíce prosili: „Gospod, en pildek!“ prav enako me je obsula truma italijanskih deklícev: Padre, una (i)maginetta di Maria Santissima! Čeravno sem bradat pa oblečen kakor gerški svečenik, niso se me nič bale. Samo zunanja podoba, obraz in obleka loči nepokvarjenega prostega Italijana od prostega nepokvarjenega Slovenca. Pa tudi obleka pred nekolikó leti ni bila toliko različna, kakor je zdaj. Možaki imajo sploh škerlatast telovnik, plav rekelc, bele nogovice; ali ni bilo to nekđaj tudi v kranjski deželi navadno? Ženske so o nedeljah in praznikih čisto belo oblečene, prav kakor bele Kranjice ali Hervatice, v delavnikih imajo pa že bolj šareno in pisano odevo; vendar še čisto priprosto brez vse gizdalnosti; so tedaj mnogo modreje, ne rečem od Slovenk sploh, gotovo pa od Kranjc, ki zvonec nosijo med vsimi Slovenkami na jugu v gizdalni odevi. Dostikrat sem že mislil, ako bi ženske toliko se trudile Bogu dopasti, kakor se prizadevajo pogoditi slepi (in dostikrat čisto nespametni) malikinji šegi, bi zmanjkalo prvih stolov v nebesih, da! celo pretesno bi postalo nebeško poslopje, kljukec bi pač lahko in široko se šetal po napol praznem peklú.

Živež je prostemu Italijanu neznano boren; Boga hvali, da ima vsak dan svojo polento, nekteri prigriznejo še nekolikó sira, pa ga je pač navadno šembrano malo, da bi lahko vprašal: polenta, ali vidiš sir? Sploh smem reči, da Kranjci, posebno Gorenjci, ste gospodje v živežu proti Italijanom in stanovnikom po Turčiji in Greciji. Bogataši, se vé da, živé povsod dobro, ako so tudi gori kje v Laponiji ali Islandiji, ali kjer beli medvedje po ledu plešejo.

Poslušajmo še govorjenje raznih romarjev. Jezik (beseda) njih je toliko različen, da ga človek, ki vé samo književni jezik, skor nič ne razumeva. Mislil sem si, o bedasti Sloveni, da si ne napravijo enega književnega jezika, ker so si njihovi dijalekti pač podobniji od dijalektov družih narodov.

Vsaj zedinite se Slovenci s Hervati, ki imajo nekako jezik v sredi med slovenšino in pa turško serbšino. *) Ako tega ne storite, skor gotovo vas bodo potomci kleli, vsaj škoda bo slovenskemu narodu, pa tudi hervaškemu, največ pa menda — katolicizmu; ker zanj se bori ravno hervašina; turška serbšina pa za razkolništvo. „Jaz sem Hervat, sem katolik; jaz sem Serb, sem pravoslaven,“ in vsa pisanja svedočijo to. Vsak omikan Slovenec bi mogel dobro razumeti in, kolikor se dá, tudi pisati hervašino, vsaj toliko kolikor nemšino. Toraj, naročujte si liste hervaške, dopisujte jim; zlasti bogoslovci se zedinite v kolo hervatsko; oh koliko posla še čaka pridnih rók, zlasti v pastirstvu i. dr.

Ako se želi kdo igrati naučiti hervaščine, naj se naroči na „Glas sv. Josipa“. Izhaja vsak mesec ena pola s podobami (kakoršne je imel „Münchener Josefsblatt“) ter veljá po pošti menda 64 ali 70 soldov. Piše se lahko nemško: Lobl. Expedition „Glas sv. Josipa“

*) Akoravno se ne zlagamo čisto z vsim, kar se v naslednjem izpeljavanji terdi, bodi vendar vsa mična obravnava tu postavljena.

in Agram (Kloster der barmherzigen Schwestern). Ta list je čisto za proste ljudi po zapopadku in besedi, ter se lahko rabi za ljudski poduk, še šolarji ga kaj radi beró, ker ga po malem poduku o razliki slovenskega jezika kmalo razumó. (Dve leti ga že nisem bral, pa mislim, da še izhaja, *) toraj bi bilo dobro, da kdo piše in popraša v Zagrebu o tej stvari, ter potem po časnikih razglasi.) Dobro vém, da ta moj svèt ne bo všeč vsim, zlasti teoretikarjem ne — ali jaz sem vedno mislil, da Slovenci krivo pot hodimo s svojo, če tudi z raznimi razlogi preverženo — termo; skušnja me pa sili to misel očitno razodeti. Lahko imate za narod svoje časnike — pa ne toliko po številu in v toliko različnem duhu, da se po tem načinu prav spešno goji — slovenski ali slovanski — separatizem. Kaj pač zamore današnje dni peščica ljudi v političnem ali literarnem oziru; veliki valovi jo pogoltnó.

Bolgarščina se bliža skokoma serbščini, ako se še slovenščina zedini, potem je moč kaj pisati; dozdej spisane knjige, slovenske in hervaške, samo pri knjigarjih ali izdateljih perhné in trohné, ker čita se po Hervatski še manj kot po Kranjski. Tako ima hervaško društvo sv. Jeronima kacic štiri tisuč udov, ko jih ima vaše Mohorjevo menda petkrat toliko. Da so svoje dni Slovenci, Hervatje in Bolgari en jezik govorili, mi pričajo besede zlasti med Slovenci in Bolgari, še dandanes navadne.

Bolgar pravi vašim sedanjim goslim „cigulka“, od po slovenskem še navadnega — ciganja — cigu (migu). Gorenjsko barati so dozdej menda vsi imeli za nemcizem-„fragen“; ali Bolgar veli: baram, potipati, francoski: tâter, palper, ali ni toraj slov. „barati“ samo na duhovno prenesen pomen? Slovensko: posterv, Forelle; bolgarski pôstr, pisan, kakor so zares vsaj pikaste postervi i. dr.

Tudi imamo še današnje dni živo spričanje, da so južni Slovenci sklenjeni bili s severnimi Slovani, s Poljaki vsaj. Poljaški in Ruski I (prečertni I) Gorenjci povsod izgovarjajo za v, n. pr. mîlost = mivost. In okoli Krakova precej na široko čisto enako izgovarjajo Poljaki ta I, kakor Gorenjci, namreč za v. Prav čudil sem se, ko sem čul čitati nekega Poljaka, ki je prav po Gorenjsko švupal ter ta I povsod za v izgovarjal.

Druzega Poljaka sem učil hervaščino, in kako se je čudil, ko je našel nekatere hervaške gramatične oblike prav enake, kakor jih imajo zapadni Poljaki, vstočni in Rusi pa ne, ter so v književnem jeziku poljaškem kot pomote obsojene in zabranjene. Pa naj bo dosti o tem, sicer me boste obsodili za ruskega emisêra — panslavista in razkolnika — pankatolik pa sem res; popolno sem se prepričal, da razkolniška cerkev še moči nima v sebi, da bi svoje verne zamogla resnično izobraževati, naj boljši dokaz je Rusija, ki ima vso moč v sebi, ter vsaj od Petra I na vse škripce dela v tem oziru — ali vse je zastoj, celo popi so še zdaj vsi vsi — nevedni, in zato zaničevani od Rusov, prevlečenih s „firnežem“ francoske olike.

Ali vernimo se zopet k Italijanom. Družinsko življenje je med njimi še prav na keršanski podlagi, celó naj veljavniši možjé in žene, knezi in vojvodi se tako ponižno in prijazno pogovarjajo z družino, hlapci in deklami, kakor ne bi se drugod še z enacimi verstniki ne. Matere same (redko se nahaja izjema) vodijo ali vozijo (kočijco na 3 kolesa pred seboj tiščé) svoje otročiče na sprehod.

Neka kneginja je imela hišinjо protestantinjо, ki je želela postati katoličanka. Sama kneginja jo je pripeljala pervikrat v poduk, in potem je tudi ona sama

vse majbne reči delala, kar jih je prišlo na versto med časom, ko je bila hišinja pri poduku. Kaka jara gospoda drugod ne bi kaj tacega storila, morda bi popred poslu prepovedovala podučenje v keršanskem nauku, kakor pa svetovala. Zato se jim pa tudi utépa dostikrat, ker se jim povračuje, kakor posojujejo.

Morda poglaviten madež Italijanom je nekaka potuhnjenost serditost. Žolc hitro zakipí in maščevanje je navadno, dostikrat kar — z nožem. Tu mi šine zopet novo prepričanje v glavo zaradi zabadanja in pobijanja po Slovenskem. Slovencem sploh ta madež ni navaden; po Dolenjskem in Notranjskem, na meji hervaški se enako zločinstvo neki prav redko čuje — ali na laških in nemških mejah je to hudodelstvo pogosto. Dobro se spominjam, da sem pred več leti že čital po časnikih, koliko pobojev se je zgodilo na Bavarskem o cerkvenih žegnanjih, da so eno leto vsa taka žegnanja prepovedali, ker se je navadno o vsakem kak pretep vnél in poboj napravil. Tudi krive peresa na klobucih imajo Nemci in Italijani, zaradi kterih je tolikrat rava in kava, boj in poboj. Toraj zelo ta razvada dohaja na Slovensko od tujih narodov, se vé, da pa potem domači zapeljani zopet bližnjo okolico okužujejo.

Naj še pristavim, da ravno te dni hodi po Rimu kacic 5 tisuč španjskih romarjev; vsi so čeversti ljudje čerkljaste polti, pa vneti za sv. Očeta, da bi na migljaj se zanj bojevali. — Vreme imamo še vroče, ob osmih zjutraj na sprehodu že sence iščem, tudi suho je jako, prosimo dežja. Poletu sem se precej okrepcal, voda se je tudi zelo zmanjšala, pa kaj bo zima storila, ne vém; dozdej še nimam upanja za popolno ozdravljenje. Zdaj sem bolgarske kralje preiskoval, kakšne vere so bili; zdaj bom pa serbske, ako mi Bog še kaj zdravja dodeli. Bolgarski prvi kralj Boris (Mihael) je celo svetnik katoliške Cerkve, pa v zgodovini (po Rusih spačeni) veljá za šizmatika, kakor sploh vsi bolgarski kralji, ali vsi kralji dalje do 1020 so bili katoliki z Rimom zedinjeni tudi v patrijarhatu, ter od Rima kronani. — Po novem vstanovljenji bolgarskega kraljestva so bili zopet zedinjeni z Rimom od 1203 do 1238, dalje pa vsi šizmatiki nekaj čez 150 lét, do Turka. Val. Lah.

Misijonske sporočila r. P. Valjavca.

XV.

Misijon pri belih Kranjcih na Radovici.

od 22.—29. sept. 1870.

Na meji južne Krajine, sredi hervaške granice, z desne in z leve kakor debel kij v granico zasajen, se razteza zadnja duhovnija ljubljanske škofije, kateri je Radovica ime. Pokojni, Kranjecem neumerljivi škof Volt, so tej vasi dali svojega duhovna, župnika, faro vstanovili ter s potrebnim oskerbeli. Vidiš silno zapušeno ljudstvo, siromašno, obdano od iztočnih katoličanov, bojé se, da ljudje, ubogi na časnem, ne bi tudi na dušnem obnemogli sčasoma, jim dobrega pastirja dajo skerbni škof, znanega slovenskega pisatelja, gosp. Jerneja Dolžan-a. Psel je verli pastir 16 lét neutrudljivo svoje ovčice, z besedo in zgledom namestoval Kristusa častitljivi mož. Leta 1869, ko je bil v bližnjem Suhorji misijon, je g. župnik sklenil vsaj za prihodnje leto 1870 poklicati misijonarje na Radovico.

Prišel je odločeni čas. Veselega serca se peljemo oo. Doljak, Kos in jaz od Novega mesta proti Suhorju na radoviški misijon. Na Suhorji ostanemo čez poldne. Bil je ravno kvaterni teden in suhorski g. župnik nas pošteno pogostuje petkovimi jedmi. Napreže svojega

*) Še zneraj.

vranca in mulca za o. Doljak-a, naji pa arabski belec radoviškega g. župnika ko blisk derví čez hrib in dol proti Radovici naprej. Pot je bila šentroperski na Štarskem podobna; zdaj je bilo treba gori zdaj doli, po kamenji pa takem, da je časi od samega tresenja skorej sapa človeku zastala. Ljudje so po polji želi, tu latinec, tam vlah, tako naši imenujejo tudi istočne katoličane na jugu. Gledali so nas, ali ne ravno preveč radovedno, sosebno iztočni ne; ker vedili so, to ne velja njim, ampak le latincem. Že se sliši priterkovanje na Radovici; malo še, in na holmci smo, kjer stoji radoviška farna cerkev. Prekoračimo stermin gríh in voz se je ustavil pred župno hišo. Častitljivi župnik nas pozdravlja, v cerkev pelje. Ko zagledam Mater Božjo v velikem oltarji, se vsega dobrega nadjam. Kmaló smo v svojih sobah. Večerja se napravi in bratinski razgovarjajočim na enkrat mine večerja. Po skončani kratki molitvi in sprášani vesti gremo v miru Božjem počivat, prebolene ude v dobrotnem spanji oživljat za prihodnje dni težavnega dela.

Drugo jutro se začne sv. poslanje. Prišli so sami domači, razun nekterih Kočevaric, ki pa še slovenski razumele niso, k misijonskemu vvodu. Iz velike sosednje duhovnije vivodinske, ki spada pod Zagreb, ni nikogar, iz vlaških vasi skorej ravno tako ne. Kakor pa ovčíc sosednjih na Radovico ni bilo skorej nič, izjemši peščico iztočnih, pa tudi pastirjev njih nobenega ni bilo. In tako smo v 8 dnéh lahko vso duhovnijo radoviško spovedali in z Bogom spravili. Večne resnice so Radovičane kmalo omečile, jim dušo iz glebe povzdignile k nebesom. Stari kvas je bil postergan in dolge spovedi, ki so se delale, so gospodu župniku smertno posteljo prebivalcev ložjo storile. Sposobniši so postali za sprejemanje Božjih nauk svojega in družih pastirjev. Bog živi verle Radovičane!

Razgled po svetu.

Avstrijansko. Spodnja zbornica državnega zbora je v torek doveršila pretresovanje odgovora, ki se je undan dalo na poprašanje, kakošno politiko ima vlada v oziru na turško-serbske zadeve. Tukaj so se serca mnogih razodele — nekaj v govorih, nekaj v obnašanji poslancev pri njih. Vstavoverci, zlasti prijatli Turkov, so povdarjali mir, pa celoto Turčije. Federalisti pa so dokazovali, da mora Avstrija svoj vpliv na Turškem po vsaki ceni varovati, da Turk mora biti ponižan, ali potegniti jo celo iz Evrope, da Bosna in Hercegovina se šteje zgodovinsko k hervaški kroni itd. Greuter je med drugim zgodovinsko pojasnoval hudim sovražnikom Rusa, za kaj vse se imajo Rusu zahvaliti — celo tudi za naj lepše dneve, ki so jih imeli v lesenjači. Govoril je še moško besedo v prid napadenemu Rodiču, ki so ga nekteri razvpili za „omladinarja“. Krepko je poslednjič opominjal, da naj storé mir v Avstriji, da naj bodo pravični Slovanom.

V Serbiji je nadloga prestrašna, nepopisljiva, piše „Unità“. Med Paračinom in Deligradom in po gorah med tema mestoma in Zajčarom je kaciš 11.000 bulgarskih moških, ženskih in otrok, ki so skoraj nagi in v besednem pomenu merjó za lakoto. Dr. Ziemann, agent družbe v Manchesteru, jih je našel izpostavljene vsemu hudemu, brez kake pomoči. Otroci so merli za lakoto in vsem hudem v velikem številu, in žene, ki so potrebne dvojnega ozira, terpe v vsem pomanjkanje. Doktor je med nje razdelil kaciš 10.000 oddelkov živeža in nekaj obleke. Dal je blizo Paračina v hribih postaviti kočé, v ktere je bilo sprejetih 4251 izmed

njih. Eden serbskih ministrov ga je spremljal dva dni. Med bulgarsko množico je kaciš 100 sirot, za ktere naj bi se po doktorjevem nasvetu naredile saj začasne pribežališa.

Badensko. O badenskem ministerstvu za bogočastje ima „Vaterland“ spis in dokazuje, kako se sploh za vsak oddelek, kjer se po pameti dela, taki ministri volijo, kateri bi za dotični oddelek imeli najboljše skerbeti. Piše tedaj o malem Badenskem, kjer so z neopravičenim vtikanjem v cerkvene reči iskali enako Cerkev in državo končati, oltar in prestol prekucniti. Za neslišano napako bi veljalo, ako bi n. pr. vojni minister pokoršino pri vojaštvu razdiral, generalom in višjim častnikom veljavo jemal; na to delal, da bi se vojaški stan zaničeval, zmanjševal, da bi se vojaška mladina podučevala ne v vojaškem poklicu, ampak v trgovstvu itd. Ne teden dolgo bi taki ne mogel na svojem mestu ostati. Pri družih ministerstvih se ravno tako odstranjuje podobno nasprotje. Denarni minister skerbi po naj boljši vednosti in vesti za dober denarstveni stan, trgovski za pospéh trgovstva, pravni pri sodnijskih vradnikih budí navdušenje za visoko vrednost njih stanú, nevrednih ne podpira in ne povzdiguje. Zakaj pa se v omenjeni badenski državi ravno v oziru na Cerkev drugač dela? Zakaj se je toliko počelo, da bi se cerkvena veljava v nič devala itd. itd.? Iz badenskega se je kultusministerstvo počenjanje razširilo — z vso osornostjo na Prusko, kjer se Cerkev preganja in razdira; na Parsko, kjer je znani Lutz skušal med drugim celo vélike podpornje Cerkvi podkopavati, ko je iskal episkopat z nevrednimi osebstvi spriditi; na Lškem pa ne le neprenehoma Cerkev plenijo, temuč so se lotili cerkvenih podporinj tudi s tim, da volitev duhovnih pastirjev hočejo Cerkvi iz rók iztergati in srenjam izročiti, kakor so Pij IX nedavno očitno tožili. Tako se framasonski duh zoper Kristusovo Cerkev šopiri. Se vé, opravili ne bodo nič, ker Gospod varuje svojo nevesto — neomadežano.

Porreutruj, juraško mestice v Švici s 400 prebivalci, katerih 100 je odpadlo k novim krivovercem, ki se lažnjivo imenujejo „starokatoličani“. Zarad teh nevrednih uskokov so véliko ondotno cerkev ugrabili katoličanom, in v tej cerkvi je odpadniški laži škof Herzog bil napravil nekak koncilijabul ali cerkveni zbor. Bobnali in bobnali so, da bi imeli pokazati kaj svoje nove grintove čede. Vsi frajmavrarji — servum pecus — so dobili ukaz, da morajo priti; 72 duhovnij juraških, češ, mora jih dati saj 500. Pri vsem tem so zbobnali kako šestdeseterico dedeljnov in nektore lahkoverne gospe, ter je véliki novi „ketzer“ imel priliko za kak trenutek si mitro na glavo postaviti in pblagosloviti nje, ki so šibe potrebni. Zbor pa je brez obravnave sprejel 1. neko luteransko knjigo za svoje cerkveno petje, 2. sostavo nekacega katekizma, in pa 3. nekega Pipy-a je izobčil ali bacnil iz svoje krivoverske občine zarad „slabega obnašanja“. Večina prebivalstva gleda z nejevoljo na prederzno krivoverstvo in je z duhovstvom vred zvesto vdana svojemu pravemu škofu milg. Evgeniju Lachat-u.

Drugo naznanilo pravi, da bogoskrunec Herzog lavka z birmanjem po soloturnskem in argavskem kantonu, to je, k njemu odpadniki vlačijo otroke birmat, katerih k pravemu škofu niso hotli peljati. Koliki komedijanti so ti „freidenkerji“ in bogotajci, ki v nič ne verujejo, pa vender k odpadniku otroke birmat pošiljajo! Toda dobil jih je le malo in še tih so bili mnogi prisiljeni. Eden zrelih liberalcev je pravil: „Otroci so se jokali, ko jih k birmi škofa (katoliškega) Lachata a niso pustili; zdaj se pa jokajo, ker morajo iti“ (k birmi od krivoverca). Ubogi otročiči! S silo so jih neusmiljeni starši in oskerbniki vlekli, kakor v mesnico, pred kri-

voverca Po pravici je celo časnik „der Ungläubige“ rekel: „Wer mit der Religion Schindluder (Possenspiel) treibt, der ist ein Schuft.“ „Kdor z vero burke uganja, je slepár!“

Španjsko. Uboga Španija ne more priti do ljubega miru. Nova vlada je obljube delala Cerkvi in narodu, pa tudi framasonom; koliko je potem zmožna vsem vstreči, je očitno. Deželam jemlje davno zagotovljene svoboščine in pravice, ker se pa ustavljajo, je zopet z orožjem nad njimi. Neki ukaz, kakor se naznanuje iz s. Sebastijana, veleva prebivalcem, da v 10 dneh morajo vse orožje oddati vradnijam. Med tem pa nova vlada s svojo nepostavnostjo sama sebe smešno dela v Rimu, kjer se je španjski poslanec pri Viktor Emanuelu prederznil vmešati se med špaujske romarje, ko so bili sprejemani od sv. Očeta, in jo je mogel osramoten pobrati; zakaj dali so mu spoznati, da taki, ki je poslanec v Kvirinalu, v kterege so bili sedanji posestniki z orožjem vlomili, ne more ob enem hoditi v Vatikan k oropanemu sv. Očetu.

Kdor pa enkrat zajde na napačno pot, gorje njemu! Slepota ga omami in ne iše resnice, ampak le, kako bi se znošil nad temi, ki svaré njegove brezbožnosti in ga išejo v hudem ustavljati. Španjski ministri so prevdarjali v Madridu, kako bi terpinčili romarje, ki se iz Rima povračajo, in pa biskajsko prebivalstvo, ki se poteguje za svoje poštene pravice; med tem pa jim je bil pravi sovražnik na plečih. Republikanski ogenj pod Zorillom in Salmeronom je pribuhtel do plamena. Vjeli so neki Zorillovo pismo, ki je republikansko počenjanje izdalo in zaperli so več generalov, ter bodo sojeni po vojaški postavi, in tudi nekaj bivših poslancev. Tudi sicer so zaperli veliko republikanov v Saragosi, Logroni, Bilbau in Santandru. Vidilo se je že davno, da tudi na Španjskem je velika stranka, ktera ne mara ne za Don-Karlosa, ne za Alfonsa XII, ali družega kralja, temuč le prilike čaka, da bi republiko razklicala v deželi, kakor želé rovarji za romanske države sploh. Ravno to se namreč že davno čuti na Laškem; novo pograbljenje več naših okrajin in pa laška republika — to je cilj lahonskega gibanja, in na to prežé pri vsem svojem počenjanji.

Španjska sedanja zarota je imela namen oklicati ne le španjske, ampak tudi portugalsko republiko z imenom: Republika Iberska. Glavarji za to reč so bili Španjca Zorilla in Salmeron, pa Portugalca Fernandez in Lorios. Za zdaj je kovarstvo zaterto.

Cret in sad zresle molitve.

Zahvale.

Št. 1. Preserčna zahvala Naši lj. Gospej za ozdravljenje moje noge! Zavoljo velikih bolečin že vsa obupana, da bi še kterikrat ozdravela, obernem se še k Mariji, ki mi je že enkrat v enakih okolišinah pomagala, sklenem, jo tako dolgo prositi, da me bo uslišala; tudi obljubim, da bom v Danici naznanila. In res, po trikrat opravljeni devetdnevni jelo se je boljšati, in ko opravi četerto, je bila noga popolnoma zdrava, in od tistega časa je minulo že štiri mesce brez najmanjši bolečine. Zdaj spolnujem obljubo in iz globočine serca zakličem: O vsi Adamovi sinovi in hčere, v vsih nadlogah, pri Mariji išite pomoči s pravim zaupanjem, in gotovo boste uslišani.

V Ljubljani, 26. vinotoka 1876.

L. Theueršuh.

Št. 2. Naj serčniši zahvala naši ljubi Gospej presv. Serca za potrebno pomoč v hudih časnih stiskah, ki

sem jo zadobila od Boga na Marijno priprošnjo precej po opravljeni 9dnevni, še tisti dan in nepričakovano. In ker sem obljubila, ako bom uslišana, po „Danici“ se Mariji zahvaliti, bodi to tukaj spolnjeno. Čast in hvala Bogú, zahvala, češenje naši ljubi Gospej presv. Serca Jezusovega vekomaj!

V Ljubljani, 3. listopada 1876.

Marija Š.

Št. 3. Mali sinček moj je bil 4 tedne tako budo bolan, da smo mu trikrat že svetili in ležal je kakor mertev. Bila sem ga že sama poprej priporočila naši ljubi Gospej, in ko mi prijateljica svetuje, naj sama in še kdo opravlja 9dnevno k N. ljubi Gospej, sem v mislih, da je že gotova smert, odgovorila: Kaj bomo za mertvega molili? — Vender smo to storili: fantku pa se je jelo boljšati, in res se je do čistega ozdravil. Torej z ginjenim srcem vsled storjene obljube v Danici očitno naznanim naj priserčniši zahvalo za toliko dobroto. Čast Bogú, češenje N. lj. Gospej presv. Serca!

V Ljubljani, 5. listopada 1876.

Johana Bončarjeva.

Št. 4. Preljubi Gospej presv. Serca preserčno zahvalo izreka M. B. z Gorenjskega, ker ji je pomagala v hudi in nevarni „vročinski merzlici“. Priporočila se je naši ljubi Gospej in pomagano ji je bilo kmali k zdravju, posebno pa tudi k poterpežljivosti.

Listek za raznoterosti.

Koledar za naslednji teden.

Listopad. — November.

12. Nedelja XXIII po binkoštih. Evangelij: „Jezus obudi mrtvo deklico“. (Mat. 9.) — *Varstvo Marije Device*. — Sv. Martin I, papež in sprič. Krivoverski cesar Konstans ga je sovražil in mu po življenju stregel; ukazal ga je pripeljati k sebi v Carigrad, kjer so prav neusmiljeno z njim ravnali; potem je bil tiran v pregnanstvo v Kerzones; po mnogih stiskah, po čudežih sloveč, je izdihnil svojo blago dušo l. 655. — Sv. Jozafat, iz reda sv. Bazilija, nadškof v Litavi na Poljskem, si je prizadeval zediniti razkolnike s sv. katoliško Cerkvijo, pa je bil umorjen l. 1623.

13. Ponedeljek. Sv. Bričij, spoz. in škof v Turonu na Francoskem, je bil učenec sv. Martina škofa turonskega. † 13. listopada 447. — Sv. Didak, spozn., brat iz kapucinskega reda. † 12. listop. 1463. — Sv. Paskazij in Evthijan, brata sprič., sta pod vandalskim arijanskim kraljem Genzerikom po grozovitih mukah preterpela silovito smert. Njun brat Pavlin, deček, pa je bil močno šiban in v sužnjost pročan, ker ni hotel sprejeti arijanske vere. — Sv. Maksalenda, devica sprič. (Beri ginljivo zgodbo v Danici lansk. l. List 45.)

14. Torek. Sv. Serápijon, prvi spričevavec iz reda Marije Device Pomočnice za rešenje jetnikov iz turške sužnjosti, je bil na Algierskem v Afriki muhamedanom porok, dokler se ni do čistega plačala svota za odkupljene jetnike. O tej priliki je bil veliko muhamedanov spreobrnit k sv. veri. Poslednjič je bil križan in razsekan ud za udom l. 1240.

15. Sreda. Sv. Leopold, spozn., mejni grof, patron avstrijski, cesarske časti ni hotel sprejeti. † 15. listopada 1136. — Sv. Jedert, devica, opatinja nun benediktinskega reda, sestra sv. Mehtilde, je spisala bukve mnogoterega razodenja. † 15. listopada 1292.

16. **Četertek.** Sv. Otmar, opat v Šent-Galu na Švicarskem, je bil gerdo obrekovan in odstavljen, pa je ves vdan v voljo Božjo vse krivice voljno prenašal, in je živel v samotni do smrti. † 759, v 68. l. svoje starosti. — *Ss. Elpidij, Marcel, Evstohij* in tovarši, sprič. v Rimu; Elpidij, iz reda rimskih starašin, je vpričo cesarja Julijana odpadnika keršansko vero junaško spoznaval in zagovarjal, zato je bil s svojimi tovarši vred za zdvijane konje privezan in vlečen, poslednjič pa na germado veržen.

Danes je mlaj ob 1 uri 45. m. zjutra.

17. **Petek.** Sv. Gregorij, s priimkom „Čudodelnik“, spozn. škof v Neocezareji v Pontu; ko so mu na smertni postelji povedali, da je še 17 ajdov v mestu, je rekel: „Ravno toliko kristjanov sem našel, ko sem bil škofijo nastopil.“ † 17. listop. 270. — Sv. Dionizij, škof v Aleksandriji na Egiptovskem, mož čudovite učenosti, je zatéral smote Šabelija in Pavla s Samozate; pod cesarjem Decijem je bil silovito preganjan, † 265.

18. **Sabota.** Obletnica posvečevanja cerkve svetih aposteljnov Petra in Pavla v Rimu. — Sv. deček Bárula je bil šiban in obglavljen, ker je rekel, da je treba verovati v edinega Boga, ktereja kristjani molijo.

Pastirska konferencija za Ljubljansko dekanijo bo 27. novembra v Ljubljani.

Č. g. Jan. Pribošič, vojni kurat II, iz lavanške škofije, je prišel namesto gosp. Nik. Zic-a v Ljubljano.

Ponudba. 25 letnikov „Zgodnje Danice“ bi nekdo, ki je v sili, rad prodal; kdor bi jih želel imeti, naj se oglasi pri Blazniku.

Gosp. Štefan Kocijančič, mnogozasluženi lingvist, profesor bogoslovski v Gorici, in vsem Slovencem, posebno pa udom družbe sv. Mohora znan kot pisatelj toliko priljubljenih zvezkov „Kristusovega življenja“, je postal častni kanonik. Slava!

Dr. Jan. Em. Veith, preslavni spreobrnjenec iz judovstva, imenitni pridigar in pisatelj, je umerl 6. t. m. R. I. P.

Pij IX. Minulo je 20. kimovca že 6 let, kar so sv. Oče jetnik v Vatikanu. 20. kim. 1870 so bili Lahi z bombami prederli „Pijeve vrata“ in so z divjaško silo vzeli namestniku Kristusovemu zadnje mesto lastine sv. Petra. Kakošen je bil takrat čas, zaznamuje med drugim to, da med vsimi katoliškimi vladami je edini predsednik Ekvadorske republike Garcia Morevo protestiral zoper to silovitost. Kako je bil svet že tepen od tistega časa za tako vnemarnost, to zgodovina zapisuje; kaj še bo, je Bogu znano; vidi se pa, da se svet le malo boljša, če se veliko več še ne hujša. Božja pravica pa ne bo odjenjala, in ne more odjenjati; svet mora odjenjati od hudega in se k Bogu obrniti, potlej bo bolje. Znamenito je, kar je omenil neki časnik, da izmed 261 Pijevih prednikov jih 138 še po toliko časa ni vladalo na prestolu sv. Petra, kolikor časa so Pij IX že jetnik, namreč od 20. kim. 1870 do 20. vinotoka 1876. — Bog ohrani Pija IX, — zatri pa krivico in vse pregrehe!

Kaj dela brezvérska olika? Tisti Franceskoni, ki je bil undan na Dunaju v svoji sobi pismonoša umoril in oropal, je študiral v Padovi, v osmi šoli mu je spodletelo, in študiral je potem še viši tergovsko šolo v Benedkah. Bil je človek, dobre glave, ki je vedno zibal knjige in veliko denarja za nje dal, tedaj pravi olikanec nove dobe! —

Z bojišča. Orožje počiva; določujejo se meje, za katerimi se mora vsaka stran deržati med 2mesečnim mirom. Srbija bode imela blezo na vsih krajih Turka v deželi — zaradi nesrečne vojske; Črna gora bode vsaj ob jutru stala na turški zemlji. Najberže bodo vlade zopet v kaki konferenciji skušale stalni mir napraviti; če bo mogoče, je prašanje.

Duhovske spremembe.

V Ljubljanski škofiji: Č. g. Mih. Bogolin, namestnik v Polomu, je dobil duhovnijo Ajdovico; č. g. Gregor Jakelj, duh. pom. v Zatičini, pa duhovnijo Žalino. Č. g. Jan. Kobilica, duh. pom. v Dolenji vasi, je prestavljen enako v Polje pri Ljubljani. — Umerl je zraven že imenovanih tudi č. g. Lor. Kristan, vikar v pokoju, iz goriške škofije, na Dobravi 9. oktobra. R. I. P. — Razpisano je Babno polje 1. oktobra; Sv. Katarina nad Polh. gradcem 12. okt.; Spodnji Tuhin 12. okt. — Č. g. Leop. Klinar se je odpovedal duhovski službi v jetnišnici na ljubljanskem Gradu, in je bila torej 30. okt. razpisana, za katero prositi je pa le 14 dni časa. Letna plača je 600 gl. s 25% priklado, stanovanje, derva in svečava.

V Goriški nadškofiji: Preč. g. Janez Wolf, fajmošter v št.-Lovrencu, je dobil faro v Mirnem. — Preč. g. Anton Zernic, fajm. v Ajellu, je dobil dekanijsko faro v Korminu. — Č. g. Adolf Harmel, administrator v Šebreljah, je predlagan za fajmoštra ravno tam, in č. g. Andrej Brezovščik, vikar v Ravnici, za fajmoštra in dekana v Dvinu. — Fara št.-Lorenc je razpisana do 30. nov., in fara Ajello do 6. decembra. — Prestavljeni in postavljeni so čč. gg.: Jan. Dugulin, kapl. v Štverjanu, za I. v Tominu; Ant. Carl, novomašnik, za kapl. na št.-Viško goro; Tomaž Rutar, kapl. na št.-Viški gori, za vikarja v gornjo Tribušo; Jan. Ferfolja, vikar v Tribuš, za proviz. v Lokve; Perini Pavlin, kapl. v Versi, za kapl. v Grado; Mart. Chiarutini, katehet na nunski šoli v Gorici, za kapl. v Verso; Karol Baubella, novomašnik, za kateheta na nunsko šolo; Ign. Fabiani, kaplan na Kviškem, za administr. v št.-Lovrenc; Fr. Kafol, novomašnik, za kapl. v Kviško; Val. Brezavšik (Bresausig), kapl. v Muši, za II. v Ločnik; Fr. Goljevšček, sem. duh., za kapl. v Mušo; Štef. Bresan, subsid. v Opačjem selu, za vik. v Šmartno na Kras; Ant. Kranjec, novomašnik, za subsid. v Opačje selo; Vinc. Savorgnani, kapl. v Ajellu, je postal farni administrator ravno tam; Andrej Skert, kapl. v Tominu, za vik. v Obloke; Fr. Lužnik, kapl. pri sv. Luciji, kot provizor v Roče; Jan. Kumar, novomašnik, za kapl. k sv. Luciji; Al. Tomšič, kap. v Romansu, za kat. na mestno dekliško šolo v Gorici, in ravnatelj v zavodu zapuščenih otrok; Jan. Grusovin, začasni učitelj v zavodu gluho-nemih v Gorici, za kapl. v Romans; Jurij Pervanje vikar v Avčah, je stopil v pokoj. — Umerla sta čč. gg.: Anton Stepančič, vikar v Podgori, in Lovrenc Kristan, vikar v pokoju. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za hiralnico pri sv. Jožefu v Ljubljani: Janez Birtič od sv. Katarine 8 gl. st. d. v srebru.

Za pogorelce v Logatcu: Kovorska fara 9 gld. — Iz Javorij po č. g. fajm. M. Jerebu 5 gl. — S št.-Jošta nad Polh. gradcem po č. g. fam. 5 gl.

Za sv. Ožeta: Po preč. g. kan. P. Urhu 1 gl.

Za afrikanski misijon: Iz Vodice 4 gl. — Neimen. 1 gl. — Po g. Rozmanu Polona M. 1 gl.